

האם לקחי קוסובו מבשרים ירידה בלחימת התמרון המסורתית ביבשה?

המערכה על קוסובו אומנם
הוכרעה באמצעות אש
בלבד וללא תמרון, אך אין
ללמוד מכך שבדרך זו
יוכרעו גם כל המערכות
בעתיד. אפילו מעצמות לא
תמיד יצליחו לנצח כך -
כפי שהוכיחה מלחמת
המפרץ - ואילו למדינות
קטנות כישׂראל אופציה זו
כלל אינה קיימת

אלוף משה עברי סוקניק

ההכרעה בשדה הקרב מורכבת משילוב של תמרון ואש. לאורך ההיסטוריה - יחד עם התפתחות כלי-הנשק ואמנות המלחמה - השתנה מעת לעת היחס בין התמרון לבין האש. כך, למשל, בעשור האחרון אנו עדים להתפתחות מואצת של מרכיב האש - התפתחות שבגללה הוא הפך לדומיננטי יותר: פותחו מערכות נשק מגוונות לתקיפה מדויקת, ועלה כושר ההשמדה של הטילים נגד טנקים ושל טילי הקרקע-קרקע בקשת טווחים רחבה. האש הפכה להיות מרכיב מרכזי בהכרעת היריב, כפי שניתן ללמוד ממלחמת המפרץ, ממשבר קוסובו וממצעי "דין-וחשבון" ו"ענבי-זעם". עקב כך נשמעים יותר ויותר מומחים לענייני צבא הטוענים כי ניתן להכריע מלחמות

לסיוס המלחמה, ורק התמרון היבשתי לעבר בצרה הביא לכניעת עיראק.

המסקנה היא איפוא כי מרכיב האש - דומיננטי ככל שיהיה - אינו יכול לשמש כנשק הכרעה ללא התמרון. כך היה במערכות העבר, וכך יהיה בעתיד - לכל הפחות בעתיד הקרוב. יתר על כן, ניהול מאבק באמצעות אש בלבד מחייב זמן ואורך נשימה

לוגיסטי, כלכלי ופוליטי. ניתן לנקוט אסטרטגיה זו של ניהול מלחמה המבוססת רק על אש, ללא מרכיב של תמרון, כאשר לצדדים אין גבול משותף או, לחלופין, כשלצד המותקף באש יש יכולת מוגבלת לגמול בתקיפת העורף של האויב. היכולת לנהל מלחמת אש בלבד נפגעת עוד יותר אם ליריב יש יכולת לתקוף באמצעות

מאחר שישׂראל אינה יכולה לנצח רק באמצעות מלחמת הגנה נייחת ומתמשכת, הרי בכל מלחמה היא תזדקק ליכולתה לנהל מתקפה נייחת ודינמית, דהיינו לכושר תמרון

נשק לא קונוונציונלי. לישראל, למותר לציין, אין אורך נשימה כפי שהיה לבעלות הברית במלחמת המפרץ, או כפי שהיה לנאט"ו במלחמת קוסובו. ואם לא די בכך, יש לה גבול משותף עם חלק מאויביה, וגם אלה שבמעגל השני מסוגלים לאיים על עורפה - בין היתר באמצעות נשק לא קונוונציונלי. ככל שעוצמת האש שתפעיל ישראל בעת עימות תהיה גדולה יותר, כך יגבר הפיתוי מבחינתו של האויב לעשות שימוש בנשק הבלתי קונוונציונלי שברשותו.

באמצעות הפעלת אש בלבד. גישה זו מעוררת מספר שאלות, במיוחד לאור העובדה שעד המלחמה בקוסובו לא הוכרעה שום מלחמה באמצעות אש בלבד. למשל, במלחמת העולם השנייה ספגה בריטניה מתקפות כבדות מהאוויר ולא הוכרעה; בעלות-הברית החריבו את ערי גרמניה מהאוויר, אך זו נכנעה רק לאחר שנכבשה בידי כוחות היבשה של בעלות הברית. כיוכל לאחר מכן, במלחמת המפרץ, לא הצליחו עשרות אלפי הגיחות של בעלות-הברית להביא

מפקד הרוזע לבנין הכוח
ביבשה

משגר רקטות אמריקני MLRS

לעוצמת האש, לאורך הטווח שלה ולדיוקה יש השפעה על היכולת לגרום ליריב לאבד את הרצון להילחם או, לחלופין, לשנות את יחסי הכוחות כך שהתמרון ייעשה בפחות חיכוך

כלומר, ניהול המלחמה מחייב התחשבות ביכולת זו של האויב ובפוטנציאל האיום על העורף האזרחי. ישראל אינה מסוגלת לנהל מלחמה ארוכה רק באמצעות אש, בעוד העורף שלה מותקף. אחת הסיבות לכך היא ההבדלים בינה לבין אויבותיה בכל הנוגע ליחס לאבדות. מאחר שישאל אינה יכולה איפוא לנצח רק באמצעות מלחמת הגנה נייחת ומתמשכת, הרי בכל מלחמה היא תזדקק ליכולתה לנהל מתקפה נייחת ודינמית, דהיינו לכושר תמרון.

זאת ועוד. הפעלת אש מסיבית לאורך זמן מחייבת גיבוי עולמי. אפילו מעצמה כמו ארה"ב נדרשה לקואליציה רחבה הן במלחמת המפרץ והן במשבר קוסובו כדי שיינתן לה חופש פעולה. מדינת ישראל תקשה לזכות בגיבוי דומה בעת עימותים עתידיים. הדוגמא הבולטת לכך היא אירוע כפר קנא, שהביא להפסקה מיידית של מבצע "ענבי זעם". לאור האמור לעיל נראה כי השגת ניצחון באמצעות אש בלבד שמורה כיום רק

למעצמות – וגם אז לא בכל תנאי. בכל מקרה, במצבה הגיאוגרפי אסטרטגי של ישראל יש לתמרון תפקיד מרכזי.

התמרון בשדה הקרב המודרני הפך להיות מסובך. האויב יעשה כל שביכולתו כדי למנוע או לשבש את יכולת התמרון שלנו באמצעות מכשולים מורכבים כגון מיקוש מתקדם, שעל בסיסו יופעלו חי"ר רווי באמצעים נייט, אש ארטילרית מסיבית ומסוקים מתקדמים נגד טנקים. כדי להצליח לתמרן גם בתנאים כאלה במציאות כזאת יש צורך בשילוב של יכולות בתחומים הבאים: איסוף מודיעין, ריכוז האש, בניית פלטפורמות המוגנות לא רק בחזית, אלא גם בכיוונים אחרים, ובניית מערכות שליטה ובקרה מתקדמות, המאפשרות גיבוש תמונת מצב אמינה ושילוב יעיל ומהיר של התמרון ושל האש.

העתיד הקרוב יחייב מבט שונה על שדה הקרב: התמרון יתבסס על עוצבות משוריינות, המצוידות ברק"ם בעל מיגון מתקדם ובעלות יכולת להתגבר על מכשולים, ועל עוצבות קלות, המסוגלות לפעול באגפים ובעומק, בעלות כושר לחימה גבוה הן נגד חי"ר רווי באמצעים נייט והן נגד היחידות הממוכנות של האויב. נוסף על כך יש לזכור שאופי העימותים בעולם הולך ומשתנה: את מקומן של מלחמות ההכרעה בין המדינות הולכים ותופסים עימותים נמוכי עצימות בין ארגוני טרור וגרילה לבין מדינות. האם בעימותים כאלה יש לעוצמת האש תפקיד מרכזי? בעוד שבמלחמה גבוהה עצימות הדגש הוא על עוצמת ההרג של כלי הנשק, הרי שבמלחמה נמוכה עצימות מטיל אופי הלחימה מגבלות חמורות על היכולת ועל הרצון להפעיל את מרכיב האש במלוא

עוצמתו. מכאן גם המאמץ הגדול שמשקיעות מדינות רבות בפיתוח נשק אל-הרג. בסוג זה של התמודדות יש לתמרון ביבשה תפקיד מרכזי.

סיכום

אין ספק כי היום ובתקופה הנראית לעין יהיה למרכיב האש תפקיד מרכזי. לעוצמת האש, לאורך הטווח שלה ולדיוקה יש השפעה על היכולת לגרום ליריב לאבד את הרצון להילחם או – לחלופין – לשנות את יחסי הכוחות כך שהתמרון ייעשה בפחות חיכוך.

היום, כשיש יכולת לתקוף לכל עומק שדה הקרב, לנהל את המלחמה במקביל, לעצב את שדה הקרב באמצעות אש ולאפשר תמרון בפחות חיכוך, ניתן להשיג ניצחון מהיר יותר.

לא התייחסתי בדבריי לגורמים משפיעים, היכולים לשבש את יעילותה של הפעלת האש, כגון עליונות אווירית של היריב, מזג אוויר וכי. אולם לדעתי, גם אם אין מגבלות כאלה או אחרות על מרכיב האש, יש לתמרון היבשתי תפקיד מרכזי ביכולת להכריע או להביא לסיום המלחמה. כמו כן אין לשכוח את העימותים נמוכי העצימות, שבהם אין תחליף לתמרון היבשתי. גם בעידן שבו האיומים המתפתחים, שצה"ל יידרש לתת להם מענה, הם בקשת רחבה של טווחים, עדיין יהיה צורך להתאים את בניין הכוח – ובמרכזו את הפלטפורמות הניידות – כדי לשמר את יכולת התמרון ביבשה.

